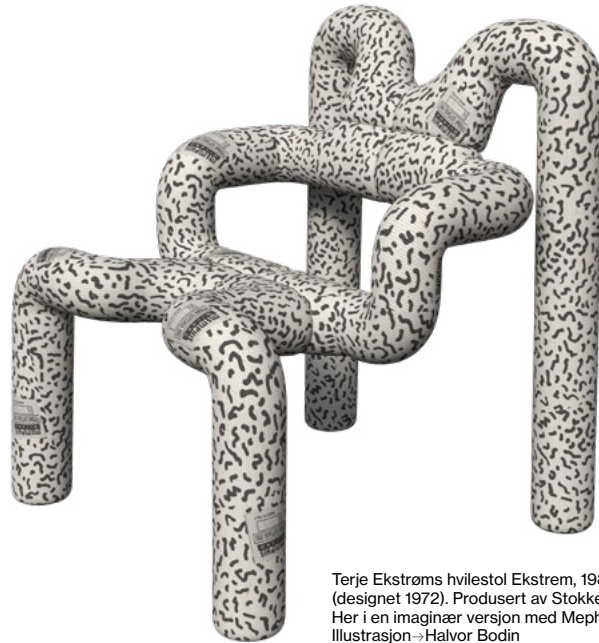

←
Carlton, bokhylle/romdeler
av Ettore Sottsass, Milano 1981.

Terje Ekstrøms hvilestol Ekstrem, 1985
(designet 1972). Produsert av Stokke.
Her i en imaginær versjon med Memphis-mønster.
Illustrasjon → Halvor Bodin
3D-modell → Stokke

Se Ekstrem i bruk i prosjektene Frogner Workspace på side 100,
Steinkjer kulturhus på side 64, samt Gjensidige på side 106.

Memphis Milano: En postmoderne provokasjon

Utstillingen *Memphisgruppen* på Galleri F 15 i 1984 utgjorde et vannskille i det norske designmiljøet. Reaksjonene var mange og sterke, og førte til varige endringer. I år er det 40 år siden utstillingen ble holdt, noe som gir anledning til å ta et historisk tilbakeblikk.

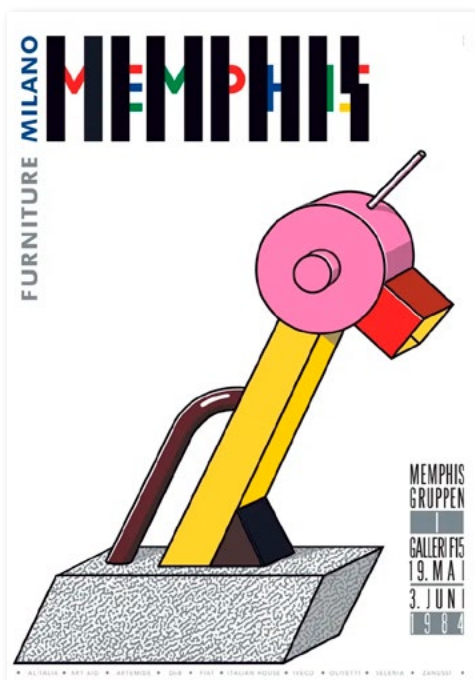
Postmodernismen var blitt debattert i arkitektmiljøet siden 1960-årene, og meningene var delte. Diskusjonen var basert på den amerikanske arkitekten Charles Jencks' synspunkter. Han mente at modernismens minimalistiske uttrykksform burde erstattes av en mer språklig og tvetydig stil ved hjelp av løsevne elementer fra antikkens arkitektur. På denne måten skulle det skapes mulighet for opplevelse.

Mange av kritikerne mente at arkitekturen på denne måten ble redusert til bilder uten tanke for funksjonalitet.

Memphis-gruppens aktiviteter ble utgangspunktet for en diskusjon som var spesielt fokusert på design. Deres første utstilling på møbelmessen i Milano i 1981 og var en internasjonal sensasjon. Gruppen ble opprettet av den italienske arkitekten og designeren Ettore Sottsass i 1981, og eksisterte til 1987. Den var en lekegrind for kritikk av funksjonalismens dogmer og av industrisamfunnet. Antikkens prinsipper for proporsjon, skala og tyngde etc. ble utfordret og satt sammen med elementer hentet fra tegneserier. Materialene var typiske for industrisamfunnet, og fargene sterke. Objektene var først og fremst ment

som kritiske ytringer, selv om de også kunne brukes. Dette ble ansett som svært kontroversielt, og modernismens høyborg, The Museum of Modern Art (MOMA), avsto fra å vise noe fra deres produksjon.

Utstillingen på Galleri F 15 kom i stand etter initiativ fra Fredrik Wildhagen, designhistoriker og lærer ved Statens håndverks- og kunstindustriskole (nå KHiO). Formålet var å bidra til en fornyelse av norsk design ved å introdusere den for den internasjonale diskursen. På denne tiden var miljøet preget av stillstand og splittelse etter en tid med suksess for modernistisk design, ikke minst Scandinavian design-stilen, der former og farger hentet fra naturen var gjeldende kanon. Møbelbedriftene opplevde økende konkurranse fra utlandet.

I 1984 gjennomførte Galleri F 15 i Moss en utstilling av gruppens objekter. Art Aid, ved Reidar Holtskog og Niels Ditlev, designet tre utstillingsplakater (100 x 70 cm) i Memphisgruppens formspråk. Her lampen Tahiti designet av Ettore Sottsass, 1981.

Stolen Bel Air designet av Peter Shire, 1982.

Stolen First designet av Michele De Lucchi, 1983.

Dette var første gang en designutstilling ble holdt ved et kunstgalleri og ikke i et av de tre designmuseene, noe som i seg selv var en provokasjon. Den ble en stor mediebegivenhet og tiltrakk seg 50 000 besøkende, og utstillingsplakatene ble stjålet fra oppslagstavlene. NILs årsmøte ble avholdt med en ekskursjon til utstillingen. Det ble også holdt et faglig seminar der Sottsass var og redegjorde for sine designprinsipper. Uttalelsene hans var så overveldende at de gjorde det tilstedeværende designmiljøet målløse og den etterfølgende debatten laber.

Reaksjonen på utstillingen i det etablerte arkitekt- og designmiljøet var kjølig. Trine Lise Dysthe ga uttrykk for det mange mente: Memphis var et overfladisk mediejippo som med sin neglisjering av funksjonelle behov

knappt kunne kalles møbler. Memphis ble også assosiert med jappetiden, der unge og karrierebevisste strebere ødslet penger på dyre ting av døgnfluekarakter. Men det fantes viktige motstemmer. Peter Opsvik hadde allerede i 1975 designet Python, som mer var et semantisk uttrykk for fleksible sittestillinger enn et møbel. For Svein Gusrud ble Memphis' utstilling i Milano i 1982 en øyeåpner for gruppens kvaliteter. Stand In's alternative hvilestilling, skrå linjer og sterke farger er et eksempel på dette. Blant møbelprodusentene var det få som tok til seg ideene. Et unntak var Ekornes, som i samarbeid med klesmotefirmaet BIK BOK utviklet en Memphis-lignende kolleksjon kalt BIK BOK Casa. På grunn av produksjonsproblemer viste det seg at den ikke kunne leveres. Prosjektet førte til store

økonomiske tap, og firmaet gikk tilbake til å produsere tradisjonelle bestselgere.

Innen møbeldesign var utstillingen Interiør nå ved Nordenfjeldske kunstindustrimuseum i 1985 trolig den viktigste oppfølgeren av begivenheten på F 15. Museets direktør Jan-Lauritz Opstad hadde i motsetning til sine kolleger uttrykt stor begeistring for Memphis. Utstillingen viste møbler der gruppens oppfordring til eksperimentering var brukt til å finne frem til nye ergonomiske løsninger, som Terje Ekstrøms sittemøbel Ekstrem, og til bruk av produktsemantikk, som Torstein Nilsens Totem. Derved var ideene fra Memphis brukt på en måte som var akseptabelt innenfor den rådende kanon.

Blant interiørarkitektene var situasjonen en annen. De bygget på den Jencks-baserte

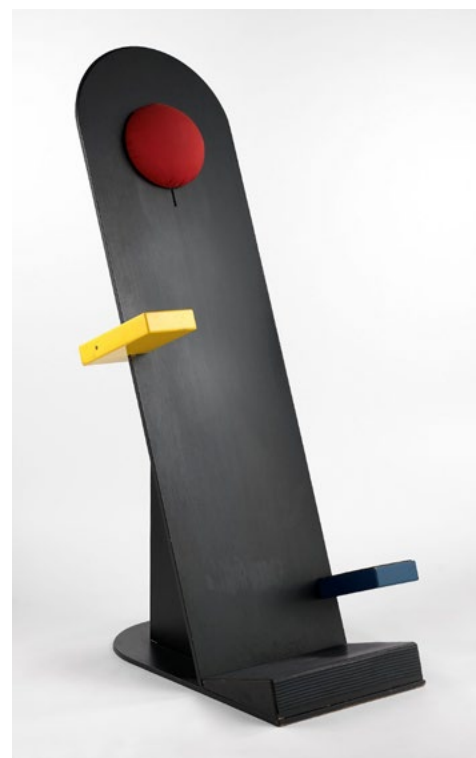
Det ble holdt et faglig seminar der Sottsass var og redegjorde for sine designprinsipper. Uttalelsene hans var så overveldende at de gjorde det tilstedeværende designmiljøet målløse og den etterfølgende debatten laber.

Torstein Nilsens spisestuestol Totem, for Møremøbler 1986.
Foto → Nasjonalmuseet/Annar Bjørgli

Peter Opsviks Python, 1975.
Lisensiert til Cylindra 1990–2000
Foto → Nasjonalmuseet/Trond Andersen

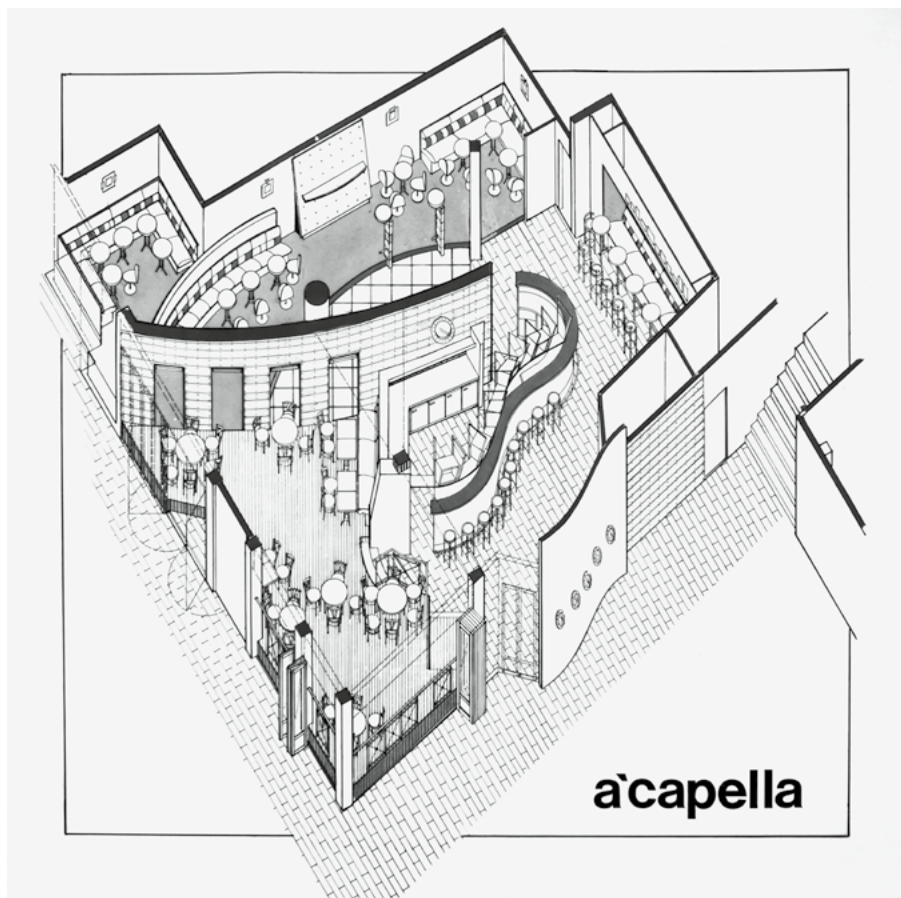
Svein Gusruds Stand In, 1982.
Kalvatn Møbelindustri (Produsent av avbildet gjenstand),
Westnofa Workshop (Produsent).
Foto → Nasjonalmuseet/Annar Bjørgli

Brødrene Berg café og bar, Oslo, 1983.
Av RISS/Petter Abrahamsen.

Fun Pub, Oslo.
Av RISS/Petter Abrahamsen.

A Capella, Trondheim.
Av RISS/Petter Abrahamsen.

Ekornes i samarbeid med klesmote-firmaet BIK BOK utviklet en Memphis-lignende kolleksjon kalt BIK BOK Casa som i november 1985 ble presentert i Oslo for møbelhandlere i hele Europa. Lanseringen skjedde i april 1986. Astrid Guldberg, Jon Alf Erstad og Lars Pedersen tegnet kolleksjonen.

arkitekturtradisjonen, og brydde seg i mindre grad om Memphis. Utelivsbransjen blomstret i 1980-årene, og det oppsto behov for interiører som kunne skape en underholdende atmosfære. Kafekulturen var blitt innført fra den amerikanske vestkysten med opprettelsen av Café Sjakk Matt i 1981. Petter Abrahamsen designet noen av tidens mest populære og lukrative utesteder, som Fun Pub, Brødrene Berg café og bar og Barock fra 1983. Disse stedene var spektakulære kulisser for den tidens festglade japper.

Memphis-utstillingen førte til en kortvarig motebølge i form av rimelige etterligninger av Memphis-stilen. De var laget med tanke på profitt og uten tanke for gruppens

bakenforliggende ideer. På lang sikt bidro den til en modigere formeksperimentering og større mangfold i funksjon, formspråk og farger blant ledende designere og mindre kvalitetsbedrifter. For interiørarkitektene betydde Memphis forholdsvis lite, men postmodernismen generelt og arkitekturen spesielt førte til en større vektlegging av interiøret og dets betydning som miljøskapende faktor.

Men utgangspunktet i den klassiske arkitekturens prinsipper ble ikke tatt opp i noen av de to fraksjonene. Trolig ble de oppfattet som en provokasjon i forhold til vår egen formtradisjon basert på naturens egne former. Heller ikke den ironiske og samfunnskritiske dimensjonen ble videreført.

Den var en provokasjon i forhold til vår tro på vårt eget velferdssamfunn. Det vi fikk var inspirasjon til å våge å eksperimentere mer innen vår egen modernistiske tradisjon.

I dagens samfunn er de uttrykksmessige normene pluralisert, og velferdsstatens eksistens er satt under press. Samtidig kreves det en sirkulær økonomisk tankegang. Det gir grunn til å kaste et blikk på hvordan designere og interiørarkitekter med sin kompetanse kan bidra på en positiv måte i den endringsprosessen vi står overfor. Memphisgruppens kunnskap om klassiske estetiske prinsipper og samfunnskritiske holdning kan være et nyttig utgangspunkt.